

Herman

De Coninck

& Nieuw-

Realisme

overzicht

1. Inleiding
2. Neorealisme in Nederland
3. Nieuw realisme in Vlaanderen
4. Herman de Coninck
5. Expliciete poëtica
6. Impliciete poëtica

Bronnen

Brems (2006)

NEDWEB

...

Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-1995

Handbrems

Altijd weer vogels
die nesten beginnen

Inleiding

**Poëzie in de jaren
zestig**

Experimentele poëzie na 1955

Nederland

- De Vijftigers blijven van belang
  - Bijv.: Lucebert (vs) Remco Campert
- Navolgers van de Vijftigers

Lucebert

Temidden van monsters en serpentes
theedrinken beklemt niet de tibetaan
het went. [...]

Val voor vliegengod (1959)

Remco Campert

Nogmaals

ik zie ik zie wat ik zie

nee dat is niet veel.

elke dag vraag ik me af of het wel genoeg is

maar ook dat hoort bij het zien

vermoed ik.

[...]

Dit gebeurde overal (1962)

Experimentele poëzie na 1955

Vlaanderen

- *Gard Sivik* (*)
- Bijv.: Gust Gils

(*) later in handen van Nederlandse dichters

Gust Gils

iemand klimt op een stapel kisten
roept zo hard hij kan
'dit is geen dienende kunst, tante filomeen'
en lost op in zeepbellen

Ziehier een dame (1955)

Context

Context

neo/nieuw realisme

- **Nederland** ca. 1955 en later
neorealisme
- (vs)
- **Vlaanderen** ca. 1965 en later
nieuw realisme

Poëzie 1965 – 1975

- Neorealisme / nieuw realisme
- Belijdenispoëzie
- Neoromantische poëzie
- Taalgerichte, autonomistische poëzie
- ...

Taal vs. werkelijkheid

werkelijkheid

taal

Neorealisme / nieuw realisme

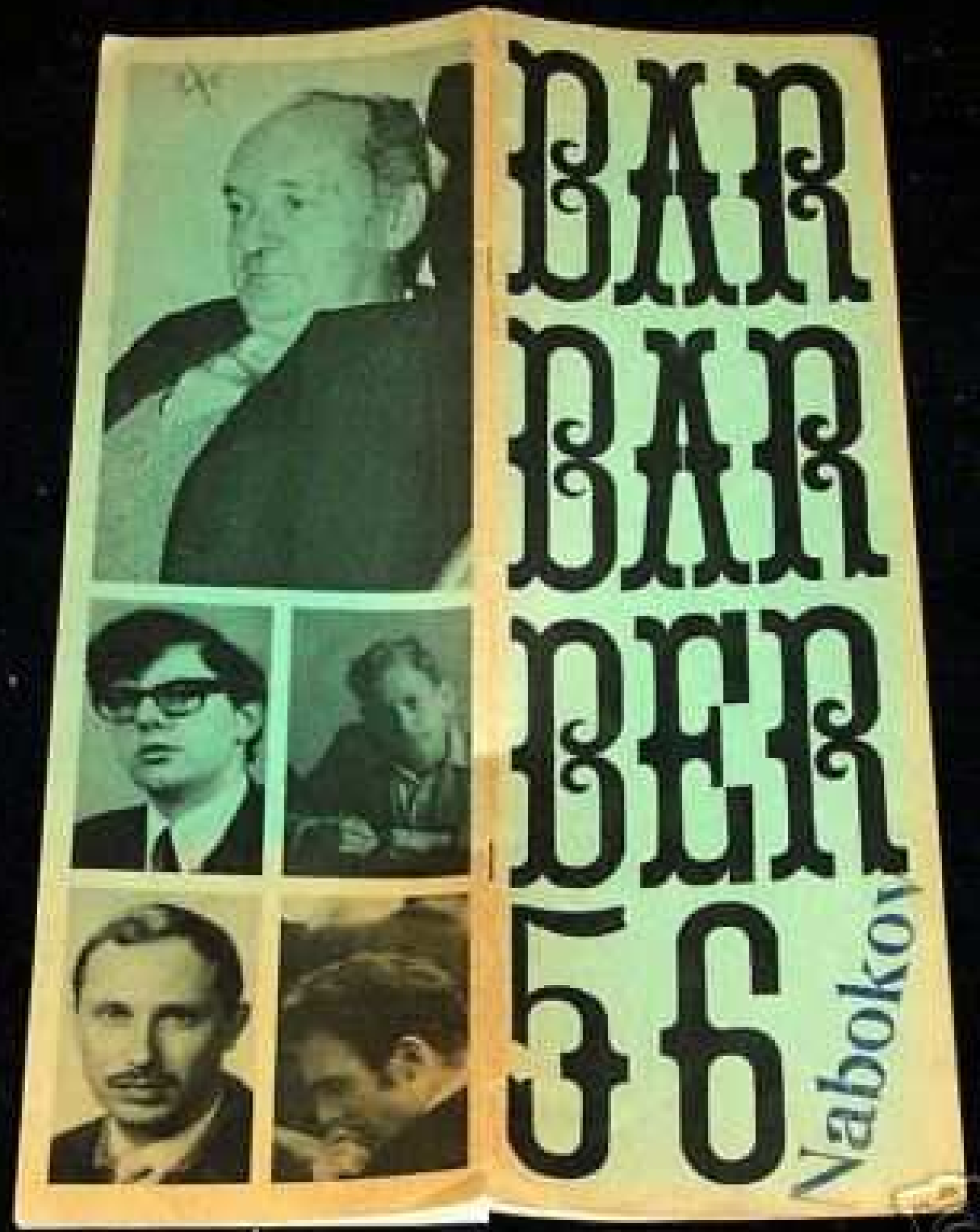
Belijdenispoëzie

Neoromantische poëzie

Taalgerichte, autonomistische poëzie

Neorealisme in Nederland

Barbarber

Barbarber

- “Tijdschrift voor teksten”
- 1957-1971
- Speels, nonsenspoëzie
- Cultus van het gewone
- Ready-mades
  - > Dadaïsme

Marcel Duchamp *Fountain* (1917)

Fountain by R. Mutt

Photograph by Alfred Stieglitz

THE EXHIBIT REQUIRED BY THE INDEPENDENTS

Barbarber

K. Schippers

J. Bernlef

G. Brands

Jan Hanlo

K. Schippers

Doos in vijf verschillende standen op tafel

Karton en hout

Een doos op tafel

Tafel waarop doos

Een doos op de tafel

Doos op tafel

Tafel met doos

Verplaatste tafels (1969)

Cees Buddingh'

mooi is een kooitje
met een kanarie erin
heel mooi ook een kooitje
met een parkiet erin

met een merel erin, met een kolibri erin,
een slavink erin, een bos wortelen erin
met marmer erin, een glas water erin.

maar het mooiste is eigenlijk
een kooitje met niets erin

(1971)

Marcel Duchamp

Why not sneeze Rose Sélavy?

1921 gereconstrueerd 1964

een nieuwe
datum
in de poezie

gard sivič 33

Gard Sivič

een nieuwe
datum
in de poezie

gard sivik 3

- 1955 – 1964

- Vlaams

- Experimenteel

Gard Sivik

=> Nederlands

=> neorealisme

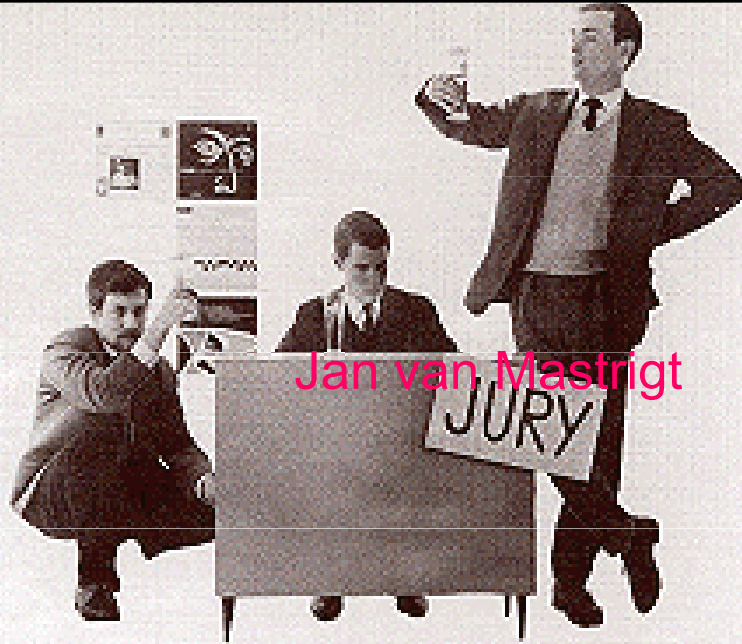

Gard Sivik (NL)

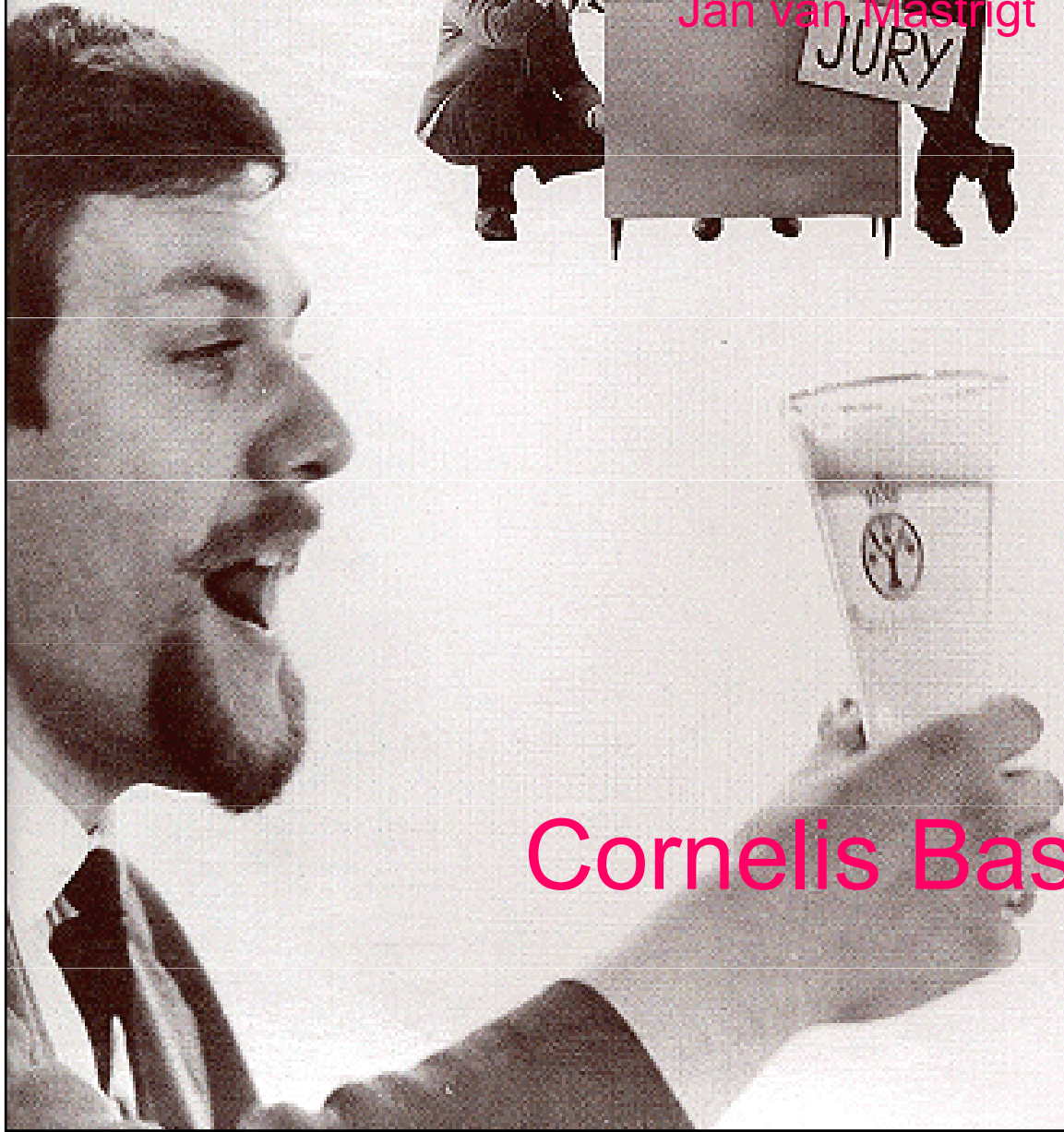
- “een nieuwe datum in de poëzie”
(afzetten tegen de Vijftigers)
- Zakelijk, onpersoonlijk
- Ready makes

Hans Sleutelaar

Jan van Maastricht

Cornelis Bastiaan Vaandrager

Gard Sivik (NL)

- “Niet de Realiteit be-moraliseren of interpreteren (ver-kunsten), maar intensiveren. Uitgangspunt: een konsekwent aanvaarden van de Realiteit. Interesse voor een meer autonoom optreden van de Realiteit, al op te merken in de journalistiek, tv-reportages en film. Werkmethode: isoleren, annexeren. Dus: authenticiteit. Niet van de maker, maar van de informatie. De kunstenaar, die geen kunstenaar meer is: een koel, zakelijk oog. ‘Poëzie’ als resultaat van een (persoonlijke) selectie uit de Realiteit.” (Armando 1964)

Armando, Der baum

Armando

Hij had bloed gespuwd^{plival} en twee tanden
verloren,
wel een bewijs
dat mijn kolfslag^{úder pažbou} niet bepaald een
liefkozing^{polaskání} geweest was.

(1964)

De Nieuwe Stijl

- 1965 – 1966
- Vgl. Gard Sivik (NL)

Vaandrager

Sleutelaar

Hans Verhagen

Armando

Nieuw realisme **in Vlaanderen**

- Nieuw Realistische Poëzie
- In 1970 speciaal nummer in *Kreatief*

- “De sedert het begin van de zestiger jaren veranderde mentaliteit, beïnvloed door Pop Art en andere internationale kunststromingen, brengt een nieuwe dichter: observerend, koel, noterend, nuchter, sober, zakelijk, en vóór alles eerlijk met de taal, die de werkelijkheid niet langer vervalst noch verguldt.” (Deflo 1972:13)

Richard Hamilton, Just What Is It that Makes Today's Homes So Different, So Appealing? (1956)

- “Het poëtische materiaal wordt dus, via een subjektieve selectie (de idee), vanuit een eigen gezichtshoek, geput uit de alledaagse, ons omringende zintuiglijk waarneembare werkelijkheid, zo helder en eenvoudig mogelijk genoteerd en overgedragen aan de lezer. Revalorisatie van een nieuw geziene werkelijkheid en kommunikabiliteit gaan dus prevaleren.”
(Deflo 1972:12-13)

THEATER CARRÉ

MAANDAG 28 FEB 1966

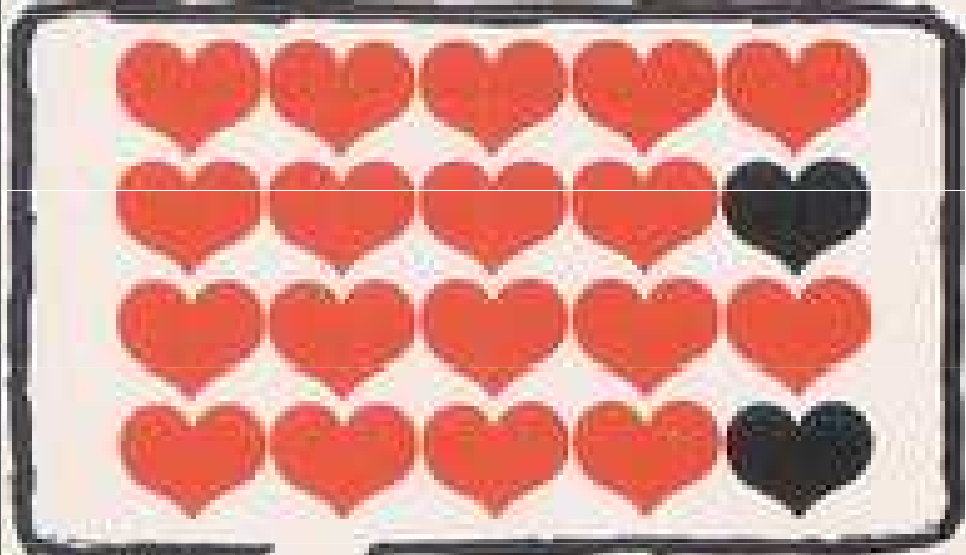
AANVANG 20 U PRECIES

SIGMA PRESENTEERT :

POEZIE IN CARRÉ

MIT IN GEVANG KLAVIER J. BERNHART - C. BOUTINCKX
BENICH CAMPFERT - HENRI CLAUDE - JACQUES K. DEVLINCH - JAN DE SIEGHE - WILHELM GELT - JAN HANSEN
HENRI HALLUYS - ERIC HUGOEN - L. H. LEYMAN - A. MOULIER - C. NODDING - HUGOEN - C. PERNAU
GEORGE L. VAN NELLE - A. DE VRIES - HENRI SCHREIER - K. SCHOPPE - KISS SCHUUR - JOHNNY DE
SCHUCKER - POU DEWIL - ERIC VAN NELLE - HANS VERHAER - SIMON VERKLEGG - BENI VOLTER
VERKLEGG - BUNYEN BUNYEN BUNYEN - PRESENTATOR SIMON VERKLEGG - PLANTEN & DIEREN 12.30 13.30 17.30

Poëzie in Carré (1966)

PLANTSCHEEN
VRIJ MAANDAG 28 FEB
AANVANG 20 U PRECIES
SIGMA PRESENTEERT
POEZIE IN CARRÉ
IN THEATER CARRÉ

Herman de Coninck

Collectie AMVC-Letterenhuis
Antwerpen

- Werkelijkheid, realisme
- Begrijpelijkheid, communicatie
- De blik, de manier van kijken

=> + subjectieve dimensie

““subjectieve, *human touch* op het objektieve persoonlijke materiaal” (Deflo 1972:16) (vs) de Nederlandse neorealisten

**Marcel Broodthaers,
Grande casserole de moules
(1966)**

NRP vs. neoclassicisme

- Understatement (vs) overstatement
- Laag stijlregister (vs) hoog stijlregister
- Alledaagse onderwerpen (vs) verheven onderwerpen

NRP vs. experimentalisme

- Understatement (vs) overstatement
- Parlendo (vs) hermetisch
(autonomistisch)

NRP vs. NL neorealisme

- De “human touch” (vs) zakelijker
- Verstaanbaarheid, maar daarom niet ondubbelzinnig - taalspel (vs) < werkelijkheid

OPM: uiteraard ook NL neorealisten à la NRP en omgekeerd

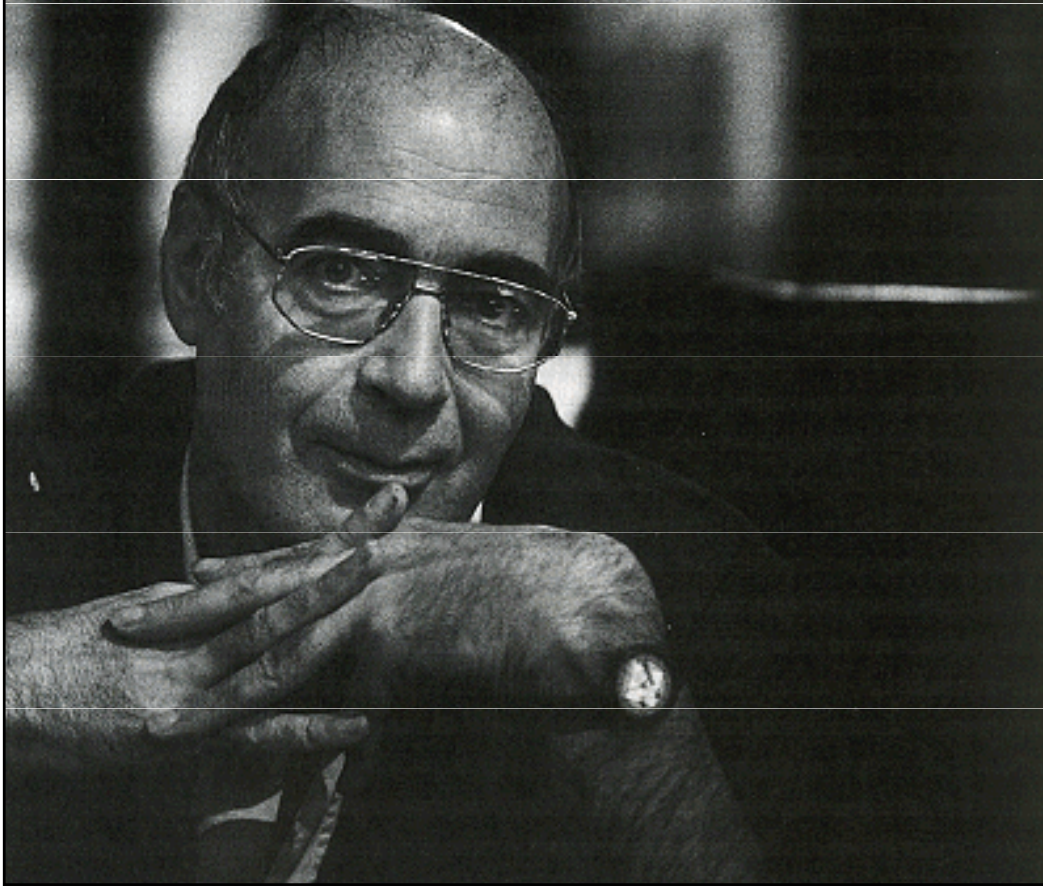
Conclusie

- Mainstream versus experiment

Herman de Coninck

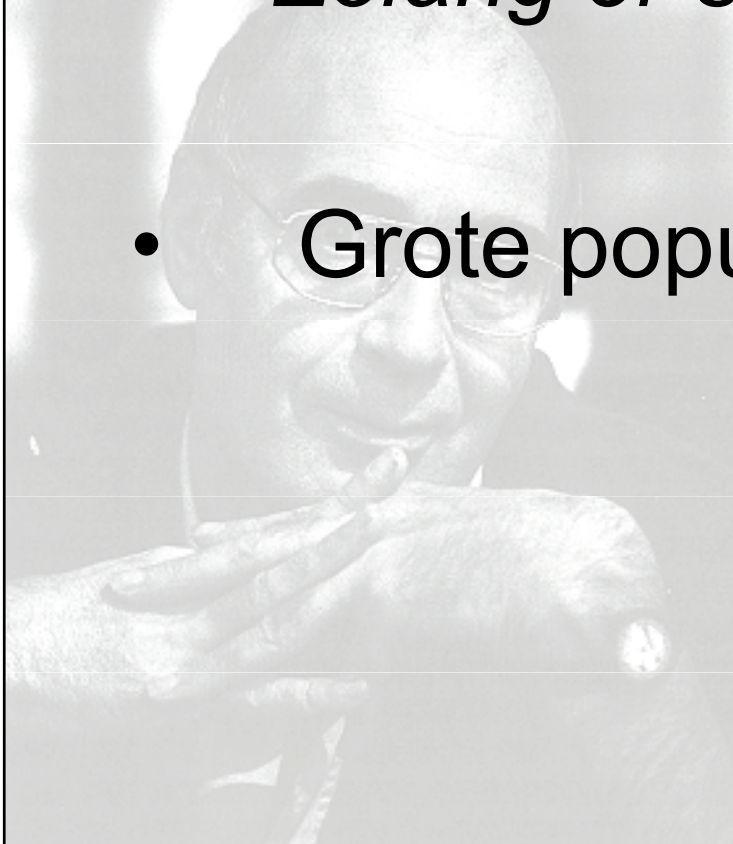
Inleiding

Herman de Coninck

Herman de Coninck

- 1944 – 1997
- *De lenige liefde* (1969)
- *Zolang er sneeuw ligt* (1975)
- Grote populariteit

Herman de Coninck

KONINGSBLAUW

HUMO
PRESENTENT

De Persgroep

De Persgroep

Koningsblauw

HOMMAGE HERMAN DE CONINCK

TEN PROGRAMMA VAN BENOUD DE BEVERE

Benno Barnard
Hugo Claus
Kristien Hemmerechts
Fernando Lameirinhas
Leonard Nolens
Piet Piryns
Mark Schaevers
Eddy van Vliet
e.a.

Collectie AMVC-Letterenhuis
Antwerpen

BEHOUD DE BEGEERTE

Kristien Hemmerechts

KONINGSBLAUW

Herman de Coninck

Expliciete poëtica

Poëtica

- De literatuuropvattingen van de auteur
- Het “ideale recept” voor literatuur, volgens de auteur

Expliciete poëtica

- Programma's in literaire tijdschriften
- Uitspraken in interviews
- Poëtische gedichten
- ...

De Coninck over NRP

- “Om samen te vatten: of de poëzie sakraal is of niet, magisch of niet, esthetisch of niet, het kan me eigenlijk geen bal schelen. Maar ze kan het tenminste proberen op een verstaanbare manier te zijn. En daarom juich ik de historische invloed van het nieuw-realisme toe.”

De Coninck over NRP

- Democratisering
- Toegankelijkheid

⇒ Taal

⇒ Thematiek

Parlando

- “Praatvers”
- “het promoveren van de spreekstijl tot poëziestijl” (De Coninck 1970:738)
- => alledaagse spreektaal
- Verstaanbaarheid, communicatie

Alledaagse thema's

- alledaagse spreektaal & alledaagse thema's
- ! De blik, de manier van kijken => verwondering

Bondigheid

- “[D]aar ligt juist de achilleshiel van deze poëzie: zij is aangewezen op soberheid en ascese, en op de mineurtoon”
(Herman de Coninck (1970:740))

Understatement

- Understatement (**vs**) grootspraak, overstatement (cf. neoclassicisten, (neo)experimentelen,...)

Humor

- Humor
- Relativering
- De werkelijkheid bekijken op een andere manier

The background of the slide features a photograph of a man in a yellow shirt in the foreground, looking towards the camera. Behind him, a large crowd of people is gathered in front of a tall, multi-story brick building with many windows. The scene appears to be outdoors during the day.

Poëticaal gedicht

Analyse “expliciete poëtica”

- “Zoals” (zie hand-out)
- “9” (zie hand-out)

Herman de Coninck

Impliciete poëtica

Impliciete poëtica

Analyse “impliciete poëtica”

- “Zoals” (zie hand-out)
- “9” (zie hand-out)

Herman

De Coninck

& Nieuw-

Realisme